

spoedig besloten we om er heen te gaan. Maar dat was makkelijker gezegd dan gedaan. Er waaide buiten een orkaan en onze vlet werd telkens door de hoge zee weggegooid. Het kostte zeer veel inspanning om het barkje te naderen, dat weldra aan barrelen werd geslagen en als waardeloos wrak in het woeste water lag. Schipper Zegel van 't Oude-schild was met z'n blazerschuit in de buurt gekomen en wist van de gemengde bemanning — kapitein Potjewijd, Hollanders en Noormannen — onze landgenooten bij zich aan boord te krijgen. Maar op de verbrijzelde „Noordster“ verkeerden nog vier Noren in levensgevaar en met hardnekkige wilskracht deden we gedurig pogingen om de arme drommels te bemachtigen. Eindelijk gelukte het ons onder den klui-verboom te komen en van hier lieten zij zich aan 'n stuk touw in de vlet zakken. Meer dood dan levend kwamen ze aan den wal en ik wist niet beter te doen dan ze maar mee naar huis te nemen. Druipnat en uitgeput van de doorgestane ellende, bracht ik ze bij moeder de vrouw, die juist een lekkere gestampde pot had gekookt. Toen ze gastvrij aan tafel zaten en maar raak konden smullen, kwamen ze langzamerhand weer bij. Een hunner, die verwond was en door m'n vrouw werd verbonden, kon z'n dankbaarheid niet genoeg toonen en gaf een groot kapmes, het eenigste wat hij bezat, als blijk van erkentelijkheid cadeau. Natuurlijk konden ze niet bij ons blijven en de consul aan 't Nieuwediep zorgde verder voor hen.

„'n Merkwaardige stormdag, die in 't jaar 1882 volgde, zal ik niet licht vergeten. Ze hadden aan de Helder verteld dat er een schip zat onder Callantsoog. Goed. Schipper Kenning en ik gingen met paard en kar langs strand er op los. Daar hing de lucht zwaar en laag en de zee dreigde te verguizelen wat ook maar rondreef. Op een slechte plaats kraakte en kreunde werkelijk een houten kast, de „Stratmore,“ alsof ze iedere minuut den geest zou geven. Volk van de sleepboot en van Callantsoog was aan boord, doch die konden niets doen en waren zelfs gevangen man. Opeens zag je sissende vuurpijlen omhoog gaan en schipper Vos wilde met z'n reddingboot de eerste poging doen. Maar 't lukte niet en hij zag geen kans om er een kop af te halen. Kenning werd toen gevraagd. Hij had wel zin, maar Janus Kuiper moest ook mee. De uitdagende zeetjes onthaalden ons gul en als een veer werden we door de bruis-koppen gemarteld en gedreven. Eindelijk bereikten we het schip en bijna terstond sprongen zestien kerels in onze boot. Eenige minuten waren we aan het ploeteren met zooveel menschen op en om je heen, toen de reddingboot, een oud type, eensklaps door een wonderkracht werd aangegrepen en finaal ondersteboven sloeg. Alles er uit! Een onheilvoorspellende toestand voor de meesten. Zwemmende wist ik de boot te pakken en werkte m'n nat zwaar lichaam voorzichtig omhoog. Op de kiel gezeten zag ik niets dan petten en hoeden drijven en af en toe dook een menschenhoofd naar boven. Enkelen schreeuwden en tierden wanhopig en met den verdrinkingsdood voor oogen deden allen hun uiterste best om ook op de omgeslagen boot te komen. Ik hielp ze zooveel mogelijk en weldra zaten er twaalf naast me. Een heel gezelschap, dat zich niet mocht bewegen, anders was het mis. Maar de rest lag nog in de golven te spartelen, waaronder schipper Kenning, die me toeriep: „Janus, ik kan niet meer — 't is aanstonds gedaan — zeg m'n vrouw en kinderen maar gedag!“ Doch terwijl ik hem aanspoorde om moed te houden, werd onze eigen positie zoodanig, dat ik onwillekeurig aan m'n vader dacht, die onder Petten was verdronken. Zou ik hier aan Callantsoog naar den kelder gaan? Op hetzelfde oogenblik stak ik m'n hand uit naar een bewustelozen man, trok hem verder naar mij toe en hield 'm in m'n armen. Een dik uur dreven we zoo met zestien man op de kiel voort. Verscheidenen waren niet meer boven gekomen en een paar die onmogelijk bij ons konden plaats nemen, zwommen met taaie volharding om ons omgekeerd vaartui. In de verte kwam een vlet van 't strand, met vier man er in, drie Huisduiners en een van Petten. Die wilden ons helpen en redden, maar we waren bang dat onze boot hierbij het evenwicht zou verliezen en daarom schreeuwden we: „laat ons maar stilletjes drijven — visch die drenkelingen daar maar op!“ — Doch Klaas Boekel van Callantsoog, die op een puntje van onze kiel zat, sprong te water en zwom naar de vlet. Onderwijl zonk Jan Timmerman, een sterke vent, die een uur achter onze boot had gehangen, naar de diepte. Kort bij de kust gekomen, liep Piet Jonker tot z'n nek in 't water ons tegemoet, gooide een lijn op en nu werden we door meerderen naar het droge getrokken. Vóór dien tijd waren vier mannen verdronken en één, dien we half dood van onder de boot haalden en die voor z'n moed op denzelfden dag de gouden medaille zou ontvangen, stierf kort na aankomst op het strand. De burgemeester van Callantsoog, meneer Hulst, die al dien tijd op het droge zand had staan kijken, kreeg later een gouden medaille en vijf van onze mannen, die zich in deze heldhaftig hadden gedragen, werden beloond met de bronzen.

„Op een vroegen morgen van het jaar 1887 werd door opvarenden van vischschiutjes gerapporteerd, dat op de Razende Bol een schip was gestrand. Deze tijding veroorzaakte weinig opschudding, want dien dag waren nog meer schepen aan den grond geloopt en weer los geraakt. 't Was dik van mist en op zee kon je geen hand voor oogen zien. Ieder oogenblik bulderde de een of andere stoomfluit een dreunende galm uit en af en toe hoorde je in de verte het geroep van lieden, die elkaar waarschuwden om een aanvaring te voorkomen. Enfin, we hadden een paar kleine karweitjes bij de Pannekoek opgeknapt en toen we nu naar aanleiding van dit nieuwtje er weer heentrokken, ontdekten we de Engelsche bark „Creton“, die er met een lading salpeter zoo vast als een muur scheen te zitten.

Daar het water vrij kalm ende de gelegenheid er gunstig voor was, kwamen we met den kapitein overeen om het vaartui te lichten. Na eenige uren werd het weer echter onstuimig, wind en zee spanden samen, maakten het ons zoo benauwd, dat een flinke portie onverschrokkenheid niet overbodig was. Maar voor het woest geweld moesten we op den duur wachten en onder zeer moeilijke omstandigheden konden we een deel van de equipage meenemen. De kapitein en de loods werden later door de „Stad Amsterdam“ afgehaald. Wij zaten intusschen met onze schipbreukelingen midden op de Noordzee en hier gebeurde het dat we deze menschen op een voorbijvarende vischschiut moesten overzetten, want een razende stormwind uit 't Noordwesten en een zee vol beweging ranselden ons notedopje met harde en schokkende stooten door de branding. Soms stak de vlet haar kop in een gapende geul en als we weer rezen, dan plofte je van een hoogte opnieuw naar beneden en er was veel zeemanskunst noodig om langs zijde van de schuit te komen — eerst toen we allen zoo'n beetje naar adem hijgden en de fut ten einde liep, stond de holle zee ons toe om de bemanning in veiligheid te brengen.

„Toen het Engelsche barkschip „Ulfa“ op de Noorderhaaks was geloopt, kregen we bericht van het Havenkantoor. Tegen het aanbreken van den dag kwamen we bij het schip, dat reeds verlaten was, daar niemand zich aan boord bevond. Doch hoe was dit mogelijk geweest? Er liep een hooge, kwade zee en een orkaan waaide onbarmhartig rond. Geen een van ons snapte er iets van. We gingen weer in diep water, naar Kaper Molengat, en hier werd uitgezien of er soms nog wat van de equipage was te merken. Opeens zag Hein Kenning een boot in de branding onder Texel drijven. Zien jullie niks?“ vroeg-ie. We keken allemaal naar den kant waarheen hij met z'n vinger wees. Heintje had niet mis gezien. Heel in de verte zwalkte een soort sloep met een puts als drijfanker voor den kop. Met spoed er op af en toen we vlak bij waren, ontdekten we acht mannen, die met eigen boot alvast de vlucht hadden genomen. De moed zat hen in de schoenen en geheel afgemat door hun zwerftocht, kregen we de stumpers als halve lijken bij ons. Aan 't Nieuwediep werden ze goed verzorgd en weer heelmaal opgeknapt.

's Nachts ongeveer een uur of twee liep de „Montenegro“ met stormweer uit het Noorden op de Pannekoek — zooals u misschien weet, de gevaarlijkste plek van heel de Bol. Drie vletten, schippers Jacob Been, Jan Runnenburg en Janus Kuiper, werden te water gelaten. Kort bij de „Montenegro“ gekomen, hoorden we van den kapitein der „Hercules,“ dat de reddingboot een paar maal vol water was geslagen en, met verlies van een zestal riemen, langs zij was gegooit en dat zij geen verbinding kon krijgen. De kapitein vroeg of ik het nu eens wilde wagen en zodoende deden we een eerste poging, waarbij het evenwel slecht voor ons afliep. Eerst werden we opgenomen en langs het schip gesmeten en onmiddellijk daarop kwamen er twee grondzeeën tegen elkaar aanloopen, die wel een reuzenstoomer konden begraven. Ik had nog juist tijd om tegen m'n mannetjes te zeggen: „nou jongens, bedank de wereld maar, want het is met ons gedaan — daar gaan we!“ Doch het moest zeker niet zoo zijn. Toen we weer aan de oppervlakte verschenen, telde ik de koppen en niet één ontbrak. Maar we zaten half vol water en hadden vijf riemen verloren. In het donderend golf-geweld werd elke daad met ijzeren vuistgreep vrijdeld. Een man van de „Montenegro,“ die ons gadesloeg, rende naar voren en wierp een lijn toe, met het gevolg dat we deze op de strandingslijn

konden steken. Door den harden wind werden we echter om de Zuid gedreven en zagen geen kans om de „Hercules“ te bemachtigen. Een onzer kameraden, Jan Runnenburg, dacht dat we voor goed weg waren, had nog even naar ons uitgekeken en toen-ie de vlet nergens meer zag, stond het bij hem vast dat Kuiper bij de haaien was aangeland. Hij deed intusschen een nieuwen aanval en kampte net zoolang totdat ook hij een lijn te pakken kreeg. Nu werd weer naar de „Hercules“ gemarteld, waarna deze de sleep-trossen op de „Montenegro“ kon zetten. Maar er was geen beweging in te krijgen. Er moesten meer sleepbooten aan te pas komen en eerst twee tijden daarna kwam zij in het ruime sop.

„Op een morgen in de herfst kwamen een paar vletterlui bij me aan de deur: „is Janus thuis?“ Ja, maar ik lag te bed met koorts. Piet Kramer en Willem Bakker vertelden dat er een groote boot in de Bol zat en vroegen of ik meeging. Ik zei dat ik niet kon en niet mocht van den dokter. Zeven weken ziek en beroerd en nou een-twee-drie er uit — néé. Maar ze hielden aan en ik liet me lijmen. Ze trokken me het oliegoed aan en warm ingebakerd brachten ze me naar de steenen, waar de vlet met dertien man van wal stak. Toen we op de Bol kwamen, lag daar het Engelsche stoomschip „Expres,“ kapitein John Smit, die een lading katoen naar Bremen moest vervoeren. Met een stormladder klauterde ik over de verschansing en nu vroeg de kapitein wat er nog gedaan kon worden om schip en lading te behouden voor ondergang indien het weer slechter werd. Intusschen kwam de „Stad Amsterdam“ en een groote vlet met veertien man, onder schipper H. Kenning, ter plaatse, die echter al gauw door een grondzee werd aangepakt en wel vijfhonderd meter verder werd gesmeten. Toen hij weer met veel inspanning naderbij wist te komen, riep ik hem toe dat hij direct moest probeeren om een lijn van de sleepboot te krijgen, teneinde de sleeptros aan de „Expres“ te bevestigen. Dit gelukte, de „Amsterdam“ ging er voor en met medewerking van eigen machine kwam het schip weer vlot. Onder Texel werd de dag afgewacht en toen kon de kapitein zijn reis vervolgen.

De schipper, een mensch zonder uitbundigheid van vertoon, een zeer eenvoudig, bescheiden mannetje die voor zijn moed en menschenmin, voor zijn edele daden van zelfopoffering, voor het helpen en redden in nood twee zilveren medailles, een van de Italiaansche regeering en een van de Reddingsmaatschappij, benevens drie bronzen, waaronder een van wijlen koning Willem III, heeft ontvangen — Janus Kuiper zweeg een poosje en draaide zijn duimen over elkaar, terwijl hij achterover in zijn stoel leunde. En toen we aanmoedigend vroegen of hij nog niet wat méér wilde vertellen, kwam er op zijn koelstrak gezicht een glimlachje. Och, hij kon gerust nog een tijdlang doorgaan met verhalen, want hij had buiten dit alles nog wel eenige feiten meegemaakt, die interessant genoeg waren om er even naar te luisteren. Maar het kon zóó best toe. Daarom: basta!

Toen we weer buiten op den dijk stonden, was het weder helder en de sterren glinsterden aan den hemel. Doch in Westelijke richting — aan Onrust, aan de Razende Bol, aan den Noorder- en Zuiderhaaks — had de zee een koude zwarte glans en hier en daar kuifde een schuimveeg: de woelende, werkende deining, die spattend en borrelend opklotste.

Terug van den strijd bij de stranding van de Engelsche bark „Creton“.

(foto's Chef Kreuger.)